

השיעור השבועי

גיליון מספר 447

ד"ר המקריב: הג"ד יצחק אלמליח, חבר ביה"ד הגדול
רב אורח: הרב"ג אבישי לוי, רב קהילה במיאמי

כתב וערך השיעור:

הרב דכיר פריץ שליט"א

השיעור נמסר בכל מוצאי שבת בביה"כ היזמים ומשודר דרך הטלוויזיה והרדיו ובקוויס רבים. מיסודו של מרן רבינו עובדיה יוסף זצ"ל

ר"ת	יציאה	כניסה
21:16	20:18	19:27
21:13	20:17	19:26
21:17	20:21	19:29
21:13	20:17	19:26

פרשת במדבר | ב' סיון תשפ"ד

להפצת עלונים באזור מגורין
התקשר: 053-4774733

הלכות ספירת העומר - ו

מי שהתפלל בר"ח שחל בשבת מוסף של שבת, ואח"כ של ר"ח בלי להזכיר שבת, יתפלל פעם שלישית. עשיית ג'לי בשבת. ספירת העומר ואשר יצר אחר המפיל. זמן ברכת אשר יצר. שינה בשבועות סמוך לעמוד השחר. גדר שינת קבע. שומר לסעודה קודם ערבית. לענות לאביו ואמו אחר ברכת המפיל. ברכת המפיל אחר חצות. פשט וקבלה הלכה כהפשט. להעדיף ללמוד בלילה מלקום לנץ

ספירת העומר אחר המפיל

א. 'ראיתי שהביאו חידוש בשם שני גדולי הדור האחרון, הגרא"ל שטיינמן (עליו אפוצות פרי חיים מס' 11) והגר"ח קנייבסקי (קבוץ בתיבות הלכה חל"ט עמ' שעטא. מועדי הגר"ח עמ' ענ), לגבי מי שלא בירך על ספירת העומר, התפלל מוקדם, ואמר: למה אברך בבין השמשות, אמתין לצאת הכוכבים! ושכח ועלה למטה לישון, ויברך ברכת המפיל, ונזכר שלא ספר את העומר, מה יעשה? כתבו הרב שטיינמן והרב קנייבסקי, כיון שכבר בירך המפיל ולא יכול לדבר, יכתוב פתק לאשתו, או בנו: תעיר אותי עוד חצי שעה. או שיכוון שעון מעורר, או שיעשה צלצול בטלפון כשר² [בעמ' הבא], לעוד חצי שעה. וכשיקום יברך.

אשר יצר אחר המפיל

ב. כיוצא בזה כתב בספר ארחות רבינו³ [בעמ' הבא] ח"ג [עמ' רטו] בשם החזון איש, שמי שבירך ברכת המפיל והלך לשירותים, לא יברך אשר יצר, אלא ישן בלי

לברך. גם בקובץ הנהגות החזון איש (עמ' נח) כתבו כן בשמו. ולדבריו אם אביו ואמו מדברים אתו, שירמוז להם בידיים, כי אסור לו לדבר אחרי שבירך המפיל. ומה שכתבו שישן חצי שעה, כי ברכת המפיל באה על שינת קבע, והמשנה ברורה (ביאור הלכה סי' ד סט"ז) הביא דעה ששינת קבע היא חצי שעה. אבל ביביע אומר (ח"ח תאורח סי' ה) הביא ראיה מהרא"ש (פ"ק דברכות סי' ג, ובתשו' כלל ד סי' א) ובנו רבינו יעקב בעל הטורים בטור (סימן מז) ועוד, שכל שעלה למטה לישון ונרדם - לא שנרדם על שלחן או סטנדר - אפילו ישן כמה דקות, נחשב לו שינת קבע. וכך כתבו כמה אחרונים. [וזה דלא כמ"ש באור לציון חלק ב' (עמ' מא ס"ו, ועמ' כב הערה ג), דאם ישן שיעור חצי שעה הוא שינת קבע. ולהנ"ל אין צריך שישן חצי שעה, אלא כל שעלה למטתו וישן, הוא שינת קבע].

דעת המקילים

ג. באמת הגאון חות יאיר בספרו מקור חיים (קיצור ההלכות סי' רלט) - היה לפני כ-300 שנה - כתב מפורש שמי שבירך המפיל ונזכר שלא ספר את העומר, יברך

חזק וברוך לגאון הרב אבישי לוי רב קהילת "נתיבי עזרא" במיאמי. הייתי אצלו שלש פעמים בקהילה, ובי"ה יש שם קהילה חשובה מאוד, מהם הרבה ישראלים שיורדים לשם, ודוקא שם הם חוזרים בתשובה. וכן יש לו כולל. אביו הרב יחזקאל לוי זצ"ל היה רב קהילת "ישורון" בארגנטינה, וכשמרן זצ"ל היה מגיע לארגנטינה היה מגיע לקהילתו, והוא היה מקבלו בכבוד, ומרן היה מבקר בתלמוד תורה שלו ובבית ספר לבנות. גם אנתנו היינו בקהילה שלו כמה פעמים, השבוע יצא ספר חדש זיכרון לעילוי נשמות הרב יחזקאל לוי, ולקחו מאמרים מכל החוגים, מגדולי תורה ומכולם. הוא והחתנים שלו נותנים שיעורים בהלכה והם צמודים להלכות של מרן, וכל מה שמרן פסק - "אחריו לא מהרהרים".

בליל שבת האחרון, הראו לי מה שכתב אברך אחד לחלוק על מרן (חזו"ע שבת ד עמ' רפא, שא) לגבי עשיית ג'לי בשבת, וכתב שיש סתירה מלמעלה למטה, ובודאי יטען מה יש, וכי אסור לחלוק? מותר!... עברתי על המאמר עם כמה אברכים, ישבנו על זה בליל שבת עד 3 בלילה, והגענו למסקנא שהוא פשוט לא הבין את מרן, ואין לא סתירה ולא כלום... נזכרתי כמה שכותב רבי שמעון שקופ בהקדמתו לשערי יושר, שמי שלא מעריך את רבו מספיק לא יכול לקבל ממנו תורה. קודם כל צריך להעריך את הרב, מרן לא חברותא שלו, והוא כותב באיזה ביטחון, מקשה קושיא ודוחה את הרב. ישבנו ופתחנו דבר דבר, וראינו לכל אורך הדרך שהוא לא הבין את מרן. אחר כך יגידו: למה אני מדבר, הרי אסור להתקין... אבל צריך לדבר! שאנשים ידעו שלא ללכת אחרי כל אחד, "משכני אחריו נרוצה"....

למי שזוכר מרן זצ"ל היה מתקין בחריפות לשון כאן ביודים לפני ארבעים וחמישים שנה, אמר פעם על רב אחד "המתיימר להיקרא רב", ובספרו חזו"ע כתב על חכ"א "לא יאומן כי יסופר, וכל השומע יצחק לו". ובדרשתו ביודים סמוך להוצאת הספר חזר הרב ותקף חכ"א תוך שהזכיר את שמו, ואמר: "זה לא תלמיד חכם אומר דברים כאלה - זה בושה וחרפה לומר דברים כאלה. דברים תמוהים מאוד. כבר כתבתי בספרי נגד זה". גם בחזו"ע על חנוכה תקף רב אחד, שיש להתרחק ממנו ומהוראותיו, ובחודש אב תשס"ה, מרן זצ"ל ראה את מאמרו של הרב הנ"ל בענין ספירת העומר, והיה כולו נסער "לאיזו חוצפא ועזות מצח הגענו בדור זה, שמעייזים לפרסם רבבים פסק הלכה

דברי הרב אבישי לוי שליט"א - מיאמי: ברשות מרן הראשון לציון, פוסק הדור, ראש לכל בני הגולה. וברשות כל התלמידי חכמים, בני הישיבות, קהל קדוש ונכבד. חלילה לי מלגזול מהזמן היקר של השיעור החשוב, אבל חובתי להכיר טובה למרן שליט"א, על שמכתת רגליו לא רק בארץ, אלא בעולם כולו. לפעמים הרב צריך לחצות את האוקיינוס ולהגיע לצד השני של כדור הארץ, אם זה לדרום אמריקה, מרכז אמריקה, ארה"ב, וגם למיאמי הרחוקה... והרב עושה זאת במטרה אחת, לחזק את הקהילות, את הרבנים, הקהילה, המתפללים, הציבור שכל כך צמאים, אם לעצה נכונה, לברכה, לפסוק הלכה, לפתור בעיה. יש מי שכתב לשאלו, האם צריך לעמוד בפני אשה מעוברת, שמא יש בה זכר שיושב ולומד את כל התורה כולה וצריך לעמוד לכבודו. ומשיב שאין צורך, כי התורה שלומד היא ללא עמל. אבל מרן שליט"א כל כולו עמל, כולם יודעים, ומי שמכיר מקרוב רואה בעיניים, כמה עמל התורה, כמה עיון, ועם כל זה לעתים הרב סוגר את הגמרא או ההלכה, והולך לחזק את הקהילות, ואף שההכרעה להתנתק מהלימוד לא קלה, אבל יש צורך לזכות את הרבים. ועל כך הכרת הטוב שלנו. ברצוני לברך את הרב, שיאריך ימים על ממלכתו, להעמיד תלמידים הרבה. אמן.

דברי מרן שליט"א: חזק וברוך לחבר בית הדין הגדול הגאון הרב יצחק אלמליח ה' ישמרנו ויחיהו, זכינו לשבת יחד בבית הדין הגדול במשך כמה שנים טובות, הוא כתב תשובות, והוציא לאור שו"ת "אמרי משפט" שני כרכים, הפלא ופלא, היום הדיינים משתמשים בספריו ונהנים ממנו. אני עוד זוכר את הרב לפני קרוב לשישים שנה, כשהיינו בישיבה קטנה, הוא היה בשיבה גדולה, והיה סמל ודוגמא של התמדה לכל הבחורים. ייבו בהפסקת צהרים ולמוד, והרב בתוכם. כשהגעתי לבחור דיינים לבית הדין הגדול, היו כמה מועמדים ספרדים והיה קשה להכריע, כולם חשובים, בעיקר כותבים פסקי דין. ב"ה אף אחד מהם לא קרוב שלי, לא בן ולא גיס... אנתנו רחוקים מנגיעות אישיות, ובודקים לגופו של ענין מי מתאים. חכם שלום זצ"ל הציג את הרב אלמליח. ואכן זכינו למנות למעלה משישים דיינים, ועשרה דיינים לבית הדין הגדול. ישבנו בבית הדין במשך שנים, ובי"ה הוא בקי גם בתורה של מרן זצ"ל, אין פסק ביביע אומר שלא יודע. אשירו ואשרי חלקו. שיוכה להמשיך לשבת על התורה ועל העבודה, מתוך אריכות ימים ושנים ובריאות איתנה.

ויספור אחר ברכת המפיל, כי זו לא ברכת המצוות שצריך לעבור לעשייתן, או ברכת הנהנין שצריך לטעום מיד, אלא זו ברכת השבת. גם המהר"ץ חיות בהגהותיו על הש"ס (ברכות יא), כתב שברכת המפיל היא ברכת השבת.

זמן ברכת אשר יצר

ד. לגבי ברכת "אשר יצר", מי שלא בירך והלך לישון, והתעורר אחר חצי שעה, יכול לברך עד שעה וחומש, שזהו כשיעור פרסה - ארבעה מילין, כי כל מיל הוא 18 דקות, וארבעה מיל - 72 דקות. יש כאלה שמתעקשים להעתיק דברי מרן⁴ החיד"א (סימן וסק"ג) והבן איש חי (פר"י ויצא אות יב) והכפ"חיים (סי' ז' אות י) שמברכים ברכת אשר יצר רק עד חצי שעה, כי בכל הש"ס חצי שעה נקרא 'סמוך'. אבל בשו"ת יחווה דעת (חיד"ס ס"ה) כבר לפני כמעט חמשים שנה, הביא מה שכתב הריטב"א או הנימוקי יוסף (פסחים מו), שניתן להתעכב מלברך אשר יצר עד שיעור פרסה, ולכן מי שנפנה לנקבו והוא בדרך ואין לו מים, עד מרחק פרסה ימתין, ושם יברך אשר יצר בנקיות ידים, ואם המים רחוקים משיעור פרסה, ינקה ידיו במידי דמנקה ויברך אשר יצר. ואף שלכתחילה יברך מיד, שמה ישבח, מכל מקום למדי מדברי הריטב"א שזמן הברכה הוא עד פרסה (וראה עוד יב"א ח"ט האורח"ס קח אות יו, הל"ע ח"א עמ' ס"א), ומסביר הפרי מגדים, שהוא כמו זמן ברכה אחרונה שהוא עד שיעור פרסה, שהוא שיעור עיכול⁵, כך ברכת אשר יצר שבאה על יציאת צרכיו, מברך עד שיעור פרסה.

אילו ראו דברי הראשון

ה. לכן תמוה שמתעקשים לומר עד חצי שעה, והרי חידושי הריטב"א הללו נדפסו לפני כמאה שנה, החיד"א והבן איש חי לא ראו את דבריו, ואילו היו רואים דברי הראשון היו חוזרים בהם. וכמו שכתב הרמ"א (ח"ו"מ סי' כה סוף ס"ב) בשם מהר"ק (שוש"ע ד), שאין רשות לשום אחרון לחלוק על ראשון, ואם אחרון כתב

נגד הש"ע. ואמר, אילו הדור היה מתוקן, היינו צריכים להתאסף היום הזה כל חכמי ישראל, ולהחרימם את הספר הזה, ולשרוף אותו, למען ישמעו וייראו. ולקרוא לרב הנז' ולומר לו, שאם מפרסם כעת שכל דבריו נגד הש"ע הם טעות והבל, והוא חוזר בו, הרי יקבל עליו תשובה וכו'. ודיו. ואם לא יאבה לחזור בו, צריכים מיד להכריז עליו חרם ונידוי על שחולק על כל הפוסקים והש"ע. וכעס מאד על המוציאם לאור של הספר הנז', ואמר, שבלי ספק הם יתנו את הדין על כך. עכ"ל.

ואפרש דבריי, הנה מרן זיע"א כתב: לעשות גלי' בזק בשבת, באופן שמערב האבקה במים חמים שבכלי שני, ואחר שמערב ובוחש אותה היטב, היא נמחית ונימסת במים, ונעשים המים שבכלי מי פטל, ומניחים אותה במקרה והיא נקשרת מאליה, מותר לעשות כן בשבת, ואין בזה לא משום לישא ולא משום נולד. עכ"ל. ועיקר סיבת הטעם להתיר הגלי' בשבת, משום שבפעולתו אינו עושהו אלא כעין מי פטל, וא"כ אינו ענין לא להלכות לישא ולא להלכות נולד. ובס' הליכות שבת חשב שמרן התיר אף שהגלי' נקשר ונעשה בלילה רכה. אבל לא הבין דבריו שכל ההיתר שנעשה כמו מי פטל, ורק בהקפאה נעשה סמיך, וזה נעשה מאליה ולא בידים. צריך לעיין טוב ורק אח"כ להעיר אם יש הערה.

כתב לי שכתב, וסיפרו על רב אחד שנתן שיעור בקרית ספר לפני שלש מאות אברכים, והקשה על מרן קושיא חמורה, בדין תפלת שבת וראש חודש, שאנחנו מתפללים "אתה יצרת" ואומרים "ברוך אתה ה' מקדש השבת וישראל וראשי חודשים". ומי ששכח והתפלל מוסף של שבת לבד "תכנת שבת", וחזר להתפלל "אתה יצרת" אבל חתם "מקדש ישראל והזמנים" ולא הזכיר שבת (ראה ילקו"י סי' רפ"ח ס"ו, סי' תכ"ג ס"ו), מרן בחזון עובדיה (תוכנה עמ' ש"ז) כתב שצריך להתפלל תפלה שלישית. שהרי בדין השוכח להזכיר מעין המאורע בתפלה, יש מחלוקת אם דינו כלא התפלל כלל, כמו שכתבו התוס' (ברכות כו.) בשם הרי"ף, וכן הרא"ש ותלמידי רבינו יונה (שם) בשם חכמי פרוניצא. או תפלת תפלה, ורק שחזר כדי להשלים המאורע. וגם לדעת הסומכיים כן, יש לומר שכך היתה תקנת חכמים, שכל שיש שתי קדושות ביום אחד, צריך להזכיר שתיהן יחד בתפלה, ואם לא עשה כן לא יצא ידי חובתו, ולכן יעשה תפלה שלישית, יאמר "אתה יצרת" ויחזרו "השבת וישראל וראשי חודשים".

והעיר אותו חכם שזה פלא פלאים, איך מרן הביא ראיה מספר הבתים (הל' תפלה פ"ג עמ' יא) - אחד הראשונים - שכתב כיוצא בזה לגבי שבת ויום טוב, שחזר ומתפלל פעם שלישית. והטענה היא, שמה ספר הבתים סובר שנחשב שלא התפלל כלל, ולא רק שהחסיר מעין המאורע, ולכן חזר. אבל מרן הרי חשב לסברא שזה רק מעין המאורע, ולכן לא יחזור. אולם כל המעניין בספר הבתים יראה שהוא סובר שאם חסיר מעין המאורע לא נחשב שלא התפלל כלל, אלא רק שחסיר מעין המאורע. ואפילו הכי כתב שחזר להתפלל פעם שלישית. נמצא שלא תלוי זה בזה. אחר השיעור העירו לרב הזה, ואמר שיעיין טוב, אבל בינתיים כולם שמעו שכביכול מרן טעה. אז לא הדרך. מרן זכה דמאריה סייעה - הקב"ה סייע בידו שהלכותיו פשוטו בכל העולם כולו. זה לא בכדי. רואים את הגדלות של מרן, את עומק העיון שלו, והבקיאות היא תוספת לשבח. מרן מעולם לא טעה בהבנת רש"א או ריטב"א, או בדימוי מילתא למילתא, הכל ברור אצלו, הכל בהיר.

הלכה ומצאנו ראשון שכתב לא כך, אנחנו אומרים, אילו האחרון היה רואה דברי הראשון לא היה חולק. והאחרונים הסכימו לכלל זה (ראה יב"א ח"ד אורח"ס סי' כד אות יא, ח"ה בהקדמה ובגיליון שם, ובאורח"ס ר"ס יד, ח"ו אורח"ס סי' כד אות ד-ה, ח"ח יוד"ס סי' כד אות ת, ח"ט אורח"ס ר"ס ג' וחזקוני ס"ס ח, ח"י יוד"ס סי' מג אות ד וסי' נח ח"א יא וח"ו"מ סי' א, ח"יא אורח"ס סי' א, ובפתיהה לשו"ת פאח"ד מהר"ו תשד"מ). יש שידור תפארת רפאל של חברת "אהבת שלום", שחזרו וכתבו לברך אשר יצר רק עד חצי שעה, כדברי הבן איש חי. גם בלוח שנה שלהם מתעקשים לכתוב שעד חצי שעה. אבל אם היו מחפשים את האמת באמת בלי נגיעות, היו צריכים להודות שאילו החיד"א והבא"ח היו רואים דברי הריטב"א לא היו חולקים עליו סתם. יש שרצו ללמוד מדברי הלבוש (סימן ו) שאין שיעור לאמירת ברכת אשר יצר, וגם אם עשה צרכיו בבוקר, ושכח לברך, ורק בערב נזכר, יכול לברך. אבל הלכה כדברי הריטב"א שהוא ראשון, והוא דעה אמצעית.⁶

"ודמוז פלה"

ו. החזון איש יצא מנקודת הנחה שאם בירך המפיל צריך לישון ולהירדם מיד. ואם לא באה לו שינה, יש לו טרדות, כגון שמישהו עשה עליו תחקיר בטלויזיה, והלשין עליו למס הכנסה, כמו שעשו לפני 13 שנה... וכל הלילה לא הצליח להירדם, וכי זו ברכה לבטלה?! לא, כי הוא בירך על מנהגו של עולם, שכולם ישנים וגם ביידין ישן, כל היום ישן... ועל זה מברכים המפיל בשם ומלכות. אבל החזון איש סבר שלא יכולים לברך אשר יצר אחר ברכת המפיל, ונצמד לדברי הרמ"א (סימן רלט ס"א) שכתב: ואין אוכלים ושותים ולא מדברים אחר קריאת שמע שעל מטתו, אלא יישן מיד. ומקורו מהבית יוסף שם, שהביא מה שכתב הכלבו (סימן כט): "נהגו" כל ישראל שאין אוכלים ושותים ואין מדברים אחר קריאת שמע שאומרים על מיטתם, וסמכו על הפסוק (תהלים ד, ה) "אמרו בלבבכם על משכבכם" - זו קריאת שמע - "ודמוז סלה". ושכן כתבו רבינו ירוחם (נ"ג סעי' כג ע"ג) והרוקח (סי' שכו). ומשמע מדבריהם שזה מנהג בעלמא וסמך בעלמא, וכי באמת

ובאמת אם אני לא ידבר הדברים האלו, מי ידבר, למי איכפת! איזה רב יש היום בדור שאיכפת לו שחולקים סתם על מרן. יש כאלה אומרים: הוא מדבר כך בגלל שזה אבא שלו... וכי בגלל שזה אבא שלי? מרן הוא גדול הדור שבכל העולם פשוטו הוראותיו! וזה מה שעושה הרב אבישי, הוא צמוד להלכות של מרן, הייתי כמה ימים במיאמי, והביא ללמון את כל רבני מיאמי, שאומר להם קצת כללי הפסיקה, ודיברנו שצריך ללמוד בית יוסף, וממנו לומדים איך פוסקים הלכות. ב"ה הוא מחזק את הקו של מרן, ואני מברך אותו שזכותו של מרן תגן עליו אלף המגן, אשריו ואשרי חלקו. שזיכה להגדיל תורה ולהאדירה. אמן.

² [מעני' קודם] אם בשבת נתקע הצלצול, וחושש שכל בני הבית יתעוררו, יש אומרים שיקום מהמטה, יקח את הטלפון, וישים אותו במקרה בתא הקפאה, יסגור את הדלת, יקפיא אותו שלא ישמעו את הצלצול... ואפילו שזה מוקצה, אבל זה לצורך גופו ומקומו, שיש כאן גזל שינה וצער דברים, ודמי לגרף של רעי (סי' שח סעי' לד). ואמנם יש חולקים בזה, ואסרו לטלטל הטלפון, כי אין הפרעת הצלצול נחשבת צורך גופו ומקומו, ולכן יכסה אותו בשמיכה או כרית. וראה בשו"ת הראש"ל ח"א (האורח"ס סי' כח).

³ [מעני' קודם] חיברו הרב הורביץ ע"ה, היה בצבא, הרב של חיל הים, ובשנת תשל"ד שהקימו את בית הדין לעגונות של מלחמת יום כיפור, ביקש להצטרף, ומרן אמר לו: אני כבר יושב בבית הדין עם הרב הראשי לצה"ל הרב מרדכי פירון, וסגנו הרב גד נבון - קראו לו פחימה ושינה לבנון, היה יודע שות"ם מרבני מרוקו הקדומים. היו כ-950 תיקים, ועל כל אחד היה נידון בפני עצמו. הוא נפגע מאד שהרב לא לקח אותו, ולכן בספרו ארחות רבנו ח"ה כתב בזלזול על מרן. שרא ליה מריה. עכשיו הוא נמצא למעלה, איני יודע אם יראה את מרן, לא כל אחד יזכה לראותו, בעולם הזה כולכם ראייתם אותו, אבל למעלה איני יודע מי יזכה, שאלתי פעם מקובל אחד, אני אראה אותו? אמר: כן, כתבו המקובלים שיבוא בן אצל אביו. על כל פנים שם הוא כבר יודע את האמת. הוא כתב על מרן בחוצפה, שאלו אותי פעם בשיבה מסוימת, מה נעשה בספר הזה, תרמו אותו לשיבה. אמרתי, תיקחו סכין פני ותחתכו את הדפים שבחלק ה' שכתב נגד מרן, אבל יש מאחורה דברים טובים? 'אוי לרשע ואוי לשכנו'...

⁴ מרן זצ"ל היה כותב עליו "מרן", וכן על מרן הבית יוסף, אבל לא על כל אחד. היום כל ראש ישיבה של חמישים בחורים קוראים לו "מרן ראש הישיבה". אבל "מרן" זה רק מי שפשוטו הוראותיו בכל המקומות, והלא המה מרן הבית יוסף, מרן החיד"א, ומרן זצ"ל.

⁵ ואם אכל הרבה לחם ושבע, יכול להיות ששיעור עיכול שלו אפילו שלש שעות.

⁶ אסור שיהיו נגיעות, אלא צריך ישרות. פעם אמרו לי: כבודו פוסק כמו מרן זצ"ל בגלל נגיעות. אמרתי: אני דוחה דברי אחרים שחלקו על מרן, ואדרבה, הבאתי ראיה, תענו עניינית למה אינה ראיה. אבל לא סתם להגיד נגיעות. ויותר מזה, מרן זצ"ל פשוטו הוראותיו בכל המקומות, זה לא מגיע סתם, וכי זה 'קוקה קולה' שעושים פרסומות וכולם קונים!...! הקב"ה סייע בידו שפשוטו הוראותיו!

פסוק זה נאמר על ברכת המפיל, אלא זהו רק רמז מהפסוק. ולכן מה שהביאו בשם החזון איש שאחר המפיל לא יברך אשר יצר, לפי הנ"ל אמאי בשביל חומרא יפסיד את ברכת אשר יצר?! וגם מה שאמרו לגבי ספירת העומר שילך לישון ויעירו אותו אחר חצי שעה, בשביל מה להעיר אותו ולעשות גזל שינה וצער בעלי חיים... להלכה גם אחר ברכת המפיל יכול לברך ולספור.

ראיה מירושלמי

ז. יש ראיה לכך שדיבור אחר ברכת המפיל וקריאת שמע אינו דין גמור, שהרי מקור דין זה בירושלמי (ברכות פ"א ה"א), ששם אמרו על רבי שמואל בר נחמני שהיה קורא קריאת שמע וחוזר וקורא עד שהיה נרדם, ורבי יהושע בן לוי היה קורא מזמורי תהלים. כנראה לא באה להם שינה מהר כי היו טרודים בלימודם. ורב נסים גאון (הובא בהגהות מיימוני פ"ז מהל' תפלה ה"ב) והאבודרהם (דף י"א ע"ד) העתיקו דברי הירושלמי. ומרן כתב בשלחן ערוך (ס"ו ר"ט ס"א) שלאחר ברכת המפיל אומר פסוקים, יושב בסתר וכו'.⁷ ומשמע שאין איסור הפסק בין ברכת המפיל לשינה. אנחנו נוהרים בכבודו של הרב שטיינמן,⁸ ומה שהורה שצריך לכתוב פתק לחבירו שיעירונו אחר חצי שעה, במחילה מכבוד תורתו הוא לא צודק, ולפי ההלכה אדם שבירך המפיל, ונוכר שלא ספר את העומר, יעמוד⁹ ויברך ויספור.

שינה כמורך לעמוד השחר

ח. הגאון הרב ואזנר - שהיה גברא רבה - בשו"ת שבט הלוי (ח"י ס"ט ט"ז) דן בדבר דומה. בשבועות ובהושענא רבה הלומד כל הלילה וחושש שבתפלה בבוקר יהיה עייף, ורוצה לנוח מעט. כך היה מנהגו של מרן זצ"ל, מאז שאני זוכר את עצמי, בהושענא רבה ובשבועות לא היה קורא תהלים, אלא היה קורא איתנו תנ"ך ומדרשים, והולך לבית ולומד תשובות, ואחר כך הולך לנוח מעט. {מעולם מרן לא עשה "משומר", לא כמו שיש מספרים שהיה עושה איתם משמר בלילות שבת ולומד איתם, זה פשוט לא נכון מעולם לא היה ולא נברא!} הרב ואזנר כתב שכן ראה אצל גדולים וטובים, שהולכים לישון סמוך לעמוד השחר. ואיך מותר לישון, אולי ימשך בשינה ויפסיד את התפלה, וכמו שאסור לאכול לפני התפלה אסור גם לישון (ברכות ד), אלא שאני הכא שרוב

⁷ למנהגינו מברכים המפיל קודם קריאת שמע, כמו שכתב הארי"ר בשער הכוונות (דף נ"ד ע"ד והלאה). וכן כתב בספר נגיד ומצוה (דף י"ט ע"ב). וכתב המאמר מרדכי (ס"ו ר"ט סק"א) שכן פשט המנהג. ומה שכתב בשלחן ערוך קורא קריאת שמע ומברך המפיל, אין זה מחשש הפסק, שהרי המשיר וכתב שאומרים פסוקי יושב בסתר אחר המפיל. וכן כתב בשו"ת יחווה דעת ח"ד (ס"א כ"א). ועל כל פנים אין זה לעיכובא.

⁸ הרב שטיינמן זצ"ל היה גברא רבה, וברוך ה' ששלח לנו אותו, שעשה שלום בכל המחנה החרדי שלנו, כי לפניו היתה מחלוקת גדולה, בעיקר בגלל שלא הכירו את מרן. סיפורי פעם, ביום שהקימו את ש"ס, התנועה של הספרדים, התקשר אלי מיישנה ואמר: היום בשעה שבע תהיה אצל הרב שך. מה אני קשור לפוליטיקה, הייתי יושב וכותב את הילקוט יוסף, ואף אחד לא עזר לי, כתבתי הכל בסיעתא דשמיא. אותו אחד הלך למרן והלשין: כל הבנים באים לרב שך ורק הוא לא רוצה לבוא... מרן התקשר אלי: רבי יצחק, תלך. ומה שאומר לי מרן - "אחר כך לא מהרהרים". הלכתי, וכשהגעתי לשם ראיתי את כל האחים, חכם יעקב ע"ה ויבדלו לחיים שאר האחים, כולם היו שם. הרב שך היה עומד, נשען ביד על אחד מראשי התנועה, ועברנו לפניו כבני מרון... ואותו אחד אמר לרב שך: זה הרב יעקב, למד בישיבת פורת יוסף, אחר כך בישיבת קול תורה אצל הגרש"ז אורבך... והרב שך מסתכל עליו, בודק אותו מלמעלה לפניו למטה, ומהנתן: בן תיירה... אחר כך חכם אברהם, למד בפורת יוסף, תורה והוראה, ובישיבת קול תורה אצל הגרש"ז אורבך... גם כן בודק אותו. ואחר כך אני, למד כאן ולמד כאן... אחי הצעיר הרב משה היה עדיין בחור רווק מיישיבת חברון, ואת כולם חקר ובדק. ולבסוף אמר: כולם בני תיירה, אני מבקש ממך, תגיד לרב פלוני - לא אומר מי זה, אולי יש בוהו 17 לאוין... - שלא יבוא אצלי יותר לבית! איך אמר לי שכל הבנים של הרב עובדיה לא שייכים למחנה החרדי, כולם למדו בישיבות קדושות, פוניב'ו, חברון, קול תורה! אמר לו אותו אחד: ראש הישיבה, ידעתי שכך אמרו לך, אבל אם הייתי מכחיש לא הייתי מאמין לי, לכן הבאתי אותם שתראה את כולם. עכשיו הבנתי למה הסתכל עלינו מכך רגל ועד ראש... ראה שכולם בני תורה, "וכל בניך לימודי ה'". לא הכירו את מרן, ואחר כך בא הרב שטיינמן זצ"ל, והכיר והעריך את מרן, ואחר פטירתו אמר: מה שהיו מיליון איש בהלווייתו, לא כל אחד זוכה לזה, ומראים מהשמים שפשוט הוראותיו בכל עם ישראל. איזו הלוויה היתה, כל רחובות ירושלים היו מלאים וגדושים. בקושי אנחנו הבנים יכלנו להגיע למקום ההספדים, היו צריכים להרים אותנו כדי שנגיע. איזה דוחק, איזה ציבור גדול היה! וכבר לפני שנים רבות, בירושלים כולם הכירו את מרן, הגאון מטשיבין, הרב מטפליק, הרב פנחס אפשטיין, הגר"ז, כולם ידעו שהוא ירא שמים גדול עם השקפות נכונות בעד התורה הקדושה. אבל בבני ברק, אחרי כל ברק בא רעם... לא הכירו את הרב. ולכן היתה מחלוקת גדולה. הצעירים אולי לא

הציבור קמים לתפלה בנץ החמה, וכיון שכך גם הוא יקום. והוסיף, שיעמיד שומר, ויבקש מאחד מבני ביתו או מחבירו להעיר אותו לתפלה בנץ, ואם זה בהושענא רבה, יבקש שיתקשרו אליו בטלפון להעירו¹⁰. עם זה אפשר להסכים, אבל למה שכתבו לגבי ספירת העומר אחר המפיל, שישן ויעמיד שומר להעירו, להלכה יברך אפילו אחר ברכת המפיל, כי מה שלא מדברים לפני כן, זה רק מנהג ישראל קדושים, ולא דין גמור.

כבר את איבך ואת אמך

ט. סיפרו לי, על בן תורה אחד שאחר שעלה למיטה ובירך המפיל, אביו בא ושאל אותו: בני, איפה שמת את הספר ילקוט יוסף על ספירת העומר? אני צריך לעיין בו. והבן משיב: אה אה... אני לא מבין, תגיד היכן הנחת! והוא מסמך... תדבר! וכי זה כיבוד אב ואם שאדם משגע את אביו או אמו?!¹¹ מה שלא מדברים אחר המפיל זה מנהג שנהגו, אבל אם צריך לברך אשר יצר, או לספור את העומר, או להשיב לאביו ואמו, לא יימנע. כדמוכח מהירושלמי שהובא בראשונים. וכך ההלכה.

גזירה שמא ידבר

י. גאון עוזנו רבינו יוסף חיים כתב בבן איש חי (ש"ר פרשת פקודי אות יב), שנהגו הוא ואביו שלא לברך המפיל בשם ומלכות, מחשש שמא ידבר אחר כך. הבן איש חי על ראשינו ותפארתנו, אבל תמוה מאוד להפסיד את ברכת המפיל מחשש שמא ידבר. וכי אם ידבר יעשה איסור? זה רק מנהג שנהגו. ועוד, איך גזר גזירה שמא ידבר, ומכוחה ביטל הברכה בשם ומלכות, והלא כבר כתבו הרא"ש (שבת פ"ב ס"ט) ועוד הרבה פוסקים, שמיום שנחתם התלמוד אין רשות לאף חכם, אפילו כגובה הארזים גבהו בתורה, לגזור גזרות מדעתו. בספר תפלה לדוד עמאר (ס"ו ש"ג) תמה על הנהגים לברך ברכת המפיל ללא שם ומלכות, שהרי בגמרא (ברכות ס:) הובא כל נוסח ברכת המפיל, וכתבו התוספות והמרדכי (ברכות נד) ועוד ראשונים, שכל הברכות המוזכרות בפרק הרואה, כגון ברכת הברקים והרעמים והקשת, מברכים בשם ומלכות, וכל ברכה שאין בה שם ומלכות אינה ברכה (ע' ברכות י"ב ט"ז), ולא חששו שלא יישן כי היא ברכת השבת. גם מרן ביביע אומר ח"ט (תאנ"ר ס"ו ק"ח אות ק"ז) העיר על הבן איש חי, למה גזר שמא ידבר,

ידועים, אבל מי שזוכר איזו מחלוקת היתה, ויזכר לטוב הרב שטיינמן שעשה שלום. לא סתם מרן היה אוהב אותו, וכשהיה רואהו היה מנשקו, האשכנזים לא רגילים להתנשק, וגם מרן לא היה רגיל, הוא לא מרוקאי... אבל את הרב שטיינמן היה מנשק, כי ידע שעשה שלום במחנה החרדי.

⁹ לכתחילה סופרים ספירת העומר בעמידה, שנאמר (דברים ט"ז ט): "שבעה שבועות תספור לך, מהחל חרמש בקמה", אל תקרא בקמה אלא בקומה. ומספירת העומר שכתוב בה "ויספרתם לכם", למדו (בפסקתא זוטרתא פרשת אמור) לכל המצוות שכתוב בהן "לכם", שצריך לעמוד [א.ה. ואלו הן: ברכת הלבנה - "החודש הזה לכם". ציצית - "והיה לכם לציצית". שופר - "יום תרועה יהיה לכם". לולב - "ולקחתם לכם". מילה - "המול לכם". והאבודרהם (בדף ט"ו ע"ג) נתן סימן, על"ץ של"ם: עומר, לבנה, ציצית, שופר, לולב, מילה. הובא בשו"ת יחווה דעת ח"ה ס"ד ט].

¹⁰ אמנם בהליכות עולם (ח"א ע"ב ה"ג) כתב על כיובא בזה, שאפשר שאפילו שומר לא יועיל, 'שומר מה מל'... ורק בין בשר לחלב בשלחן אחד, מצינו שמועיל היכר ושומר (ע' יבתי צדק ס"ח פ"ק י"א), וכן בטומאה וטהרה (ע' ילקוט טהרה ע"ב ש"ס). ובישיבות שאוכלים ארוחה בערב לפני תפלת ערבית וקריאת שמע, הרי זמן קריאת שמע בצאת הכוכבים (ש"ע ס"ו ה"א), ומה שאוכלים לפני כן, כי יש לציבור זמן קבוע להתפלל ערבית. כשדברתי עם מרן זצ"ל אמרתי לו שיש לצרף שיטת האומרים שרק סעודה גדולה כמו חתונה ושבע ברכות, אסור לאכול לפני מנחה, אבל סעודה רגילה שלנו מותר, וכי בישיבות יש סעודה כמו שבור ברכות? בקושי אוכלים בורקס וביצה... ובוהו יועיל שומר וזמן קבוע, ומעולם בכל יום בכל הישיבות שמוקלים בהן. ומרן חסידים.

¹¹ אגב, מעולם לא ראיתי אצל מרן זצ"ל - מי לנו גדול ממנו, כל התורה פרוסה לנגד עיניו - שעשה תענית דיבור בצורה כזו, הו הו... איפה כתוב בגמרא או ברמב"ם או בשלחן ערוך דבר כזה שלא לדבר בכלל אפילו לדברים הנצרכים, כמו תביא את הצלחת, תביא את הכסא. זה מנהג שנהגו בדורות האחרונים, שעושים תענית דיבור בלי לדבר שום מילה, כדי שלא יבוא לפטפט ולדבר פוליטיקה. כשהיינו בישיבה קטנה, הייתה אופנה בעשרת ימי תשובה לעשות תענית דיבור, וכשהייתי בא לבית בערב שבת, מרן היה מדבר איתי, והייתי עונה לו: הו הו... ולא הסכים לזה, ואפילו הכי למד זכות על הדבר הזה, יש מכתב שכתב לקהילה שעשו יום שכולו תורה בתענית דיבור, וכתב להם דברי עידוד (אנצית לבן תורה פ"ה, ויע' ב"ב א' ד"ב אות"ס כ"ב, ויחיד ד"ס ט"ז), כדי שלא ידברו פוליטיקה של רבנים, מי מתאים לרב ראשי ומי לא מתאים לזה... וביזו חכמים, בשביל מה, עדיף שישתקו ויעשו הו הו... וילמדו תורה.

¹² יש שו"ת וישב הים שכתב לחזק את מנהג העיראקים שעושים כמו הבן איש חי (ש"ר פרשת עקב סע"ף ט"ז), שלא מברכים בשם ומלכות על בריקים ורעמים, אלא רק בלי שם ומלכות, "שכוחו וגבורתו מלא עולם", עושה מעשה בראשית". אבל למה לעקור ברכות, כל ברכה שווה

והלא זוהי ברכת השבח וההודאה שאין לחוש בה לאיסור הפסק, וחבל להפסיד ברכה כזו יקרה.

ראיה מתוספות

יא. ביביע אומר שם הביא שכן מוכח מדברי התוספות מסכת ברכות (יא ד"ה שבדר), שהקשו מדוע לא מברכים על השינה בסוכה, והרי איסור שינה מחוץ לסוכה חמור יותר מאכילה מחוץ לסוכה, שאוכלים ושותים עראי חוץ לסוכה (סוכה כה) - עד כביצה (רש"י שם כו), ומשמע ש"אוכלים ושותים" לכתחילה, ודלא כרבינו מנוח (ספר המנוחה דמ"ז סע"א) - אבל אין ישינם אפילו שנת עראי חוץ לסוכה¹³ (שם כו). ותידעו בתירוצם השני: אי נמי משום שמא לא יישן והוי ברכה לבטלה, שהרי אין בידו לישן כל שעה שירצה. כגון שיש ילדים שמשחקים בחוץ וצועקים, או בחורים שמפסטים בשעה שלש בלילה, והוא לא יכול להירדם, זה גדר מצטער, ויכול לקום ממיטתו בסוכה ולישון בבית. אלא אם כן בנה את הסוכה מראש במקום שתמיד יש עוברים ושבים. למה בנית שם?!... אבל אם קרה מקרה ועשו שבע ברכות וכדומה ומפריעים לו להירדם, חוששים שלא ירדם, ולכן לא מברכים "לישן בסוכה". ולמה התוס' לא שאלו על ברכת המפיל, שיש לחוש שמא לא יישן? אלא ודאי שכל החשש דוקא בברכת הסוכה שהיא ברכת המצוות, ואין להפסיק בין הברכה למצוה, מה שאין כן ברכת המפיל שהיא ברכת השבח על מנהגו של עולם, אין לחוש להפסק.

להקת אחרונים

יב. וכן כתב בשו"ת פרי השדה (ח"א סי' גג) שאם בירך המפיל והלך לשירותים, יברך אשר יצר. גם בשו"ת התעוררות תשובה (ח"א סי' קכח) - נכד החתם סופר, היה גברא רבה - כתב שאחר ברכת המפיל יברך אשר יצר. ואף שבספר התעוררות תשובה בראש כל עמוד נכתב "אין לסמוך על הוראה זו כלל", אבל הרב המחבר ביקש שיעשו כן לרוב עונה - כמה חסר בדוה שלנו עונה כזו! - ובאמת סומכים עליו להלכה ולמעשה. גם בספר זכור תורת משה¹⁴ (הובא בצ"ן אלעזר ח"ו סי' כו אות ט) כתב שאחר ברכת המפיל אם שואלים אותו ספר פלוני, ישיב, כי מותר לדבר לצורך. וכל שכן שיברך אשר יצר ויספור ספירת העומר. וכתב הגאון רבי חיים מצאנז¹⁵, בעל דברי חיים, שעדיף לומר ברכת המפיל בכל לילה בשם ומלכות, אפילו אם יפסיק בדיבור פעמים רבות, ולא יבטל ברכת המפיל אפילו פעם אחת משום חשש שיפסיק בדברים בין הברכה לשינה, והזהיר לברך ברכת המפיל בשם ומלכות. והובא בעמק יהושע אחרון (דף קס"א ע"א), גם אם החזון איש ותלמידיו לא יתרגשו מכל האחרונים הללו, תראו להם הירושלמי, וכן את מקור דברי הרמ"א והוא הכלבו, שמשמע שזה רק מנהג ולא דין. לכן להלכה ולמעשה אדם שלא ספר את העומר ובירך המפיל, יעמוד ויספור ויחזור למיטה.

המפיל אחר הצות

יג. יש בכלל דיון בפוסקים האם לברך ברכת המפיל אחר הצות. במצב כיום אם לא נברך המפיל אחר הצות, כמעט נפסיד לגמרי ברכה זו, כי מי מאיתנו ישן לפני הצות, וכי אנחנו תרנגולים?! יושבים ולומדים עד אחת בלילה, לא

עשרה זהובים (תוס' סי' סו), אפשר לתבוע על זה בדין תורה בבית דין של מעלה... צריך להיזהר בדברים האלו.

¹³ אדם שרואה את חבירו שנרדם בהושענא רבה בבית הכנסת, אם יודע שחבירו ישמע על זה, יעיר אותו: אדוני, אין כאן סוכה. אבל לפעמים חבירו גבד מצטער, הוא היה כל כך עייף, ונרדם, ואם יעיר אותו, יאמר לו: מה אתה מעיר אותי, אני מצטער! לא יעירו משנתו. פעם נסעתי בחול המועד סוכת באוטובוס לבני ברק, והיה אשכנזי אחד צדיק עם נרדמים, שהסתובב באוטובוס ועשה כפיים כל הזמן, כדי שלא יירדמו, בפרט בפקקים בכניסה לבני ברק. כשעבר לידי אמרתי לו: זה גול שינה, מה אתה עושה. אמר: צריך סוכה! אמרתי לו: המצטער פטור מן הסוכה, בדרך כלל מי ישן באוטובוס הוא מצטער, כי יש שמש ופקקים, ואין לו סוכה לישון.

¹⁴ יש ספר "זכור תורת משה" על שבת, ספר יפה מאוד, שחבירו בעל החיי אדם. מי שהולך לכל מיני מקומות ובאה אשה ושרה, והוא נתקע שם, יקח את הספר הזה אתו, שהוא ספר קטן, ויעבור עליו. היה מקום אחד שהייתי צריך להיות נוכח, והחילוניים לא מבינים שיש איסור קול באשה ערוה (במכתב כה), ה' יחזיר אותם בתשובה, מסכנים, זה דור שלישי או רביעי כבר שהם חילוניים, ומביאים אשה זמרת. מה אעשה? לקחתי הספר "זכור תורת משה" וקירבתי אותו לעיניים. יש רזוע על מצלמה של איזה עיתון חילוני, והרזוע הזה התקרב אלי, הסריטו אותי שאני בתוך הספר. רציתי להראות לרש גלי שאני מסיח דעתי, לא רוצה לשמוע אותם. ועברתי על הספר. זה ספר מאוד יפה, כל אחד ישיג אותו.

¹⁵ חיברו האדמו"ר מצאנז לפני כמאתים שנה, היה גברא רבה, וזה ספר שקשה להבין אותו, כי הוא חשב באידיש וכתב בעברית... פעם בליל שבת, לפני כארבעים שנה, מרן קרא לי: יש כאן איזו תשובה בשו"ת דברי חיים מצאנז, בא נלמד אותה יחד. קראנו את התשובה, ומרן קורא מהר, כי היתה לו קליטה מהירה, בעומק העיון, מדהים! אמרתי לו: אבא, רגע,

בטלנים. ואולי אלה שקמים בנץ החמה צריכים לישון מוקדם יותר, אבל פעמים שקימה בנץ באה על חשבון לימוד תורה בלילה, והתורה חשובה מהכל, הוי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה. אני לא זוכר את מרן שהלך לישון לפני שתיים או שלש בלילה, לא היה דבר כזה, "ובשתיים יעופף". ולא עוד אלא שהיה לוקח אתו כמה ספרים ליד המטה לעיין בהם. יש מהמקובלים שכתבו שאחר הצות לילה אי אפשר לברך המפיל, כך כתב מרן זצ"ל לפני קרוב לחמשים שנה, בשו"ת יחווה דעת ח"ד (סימן כא) ובשו"ת יביע אומר ח"ט (תארו"ח סי' קח סוף אות ק"ז), וסמוך על פני יצחק אבולעפייא (מני הברכות אות ע"ו), רב פעלים (ח"א סוד ישירים סי' י"ד), זכרונות אליהו מני (עמוד ס), כך החיים (סי' רלט סק"ה), ישכיל עבדי (ח"ו תארו"ח סי' מה), שלא מברכים ברכת המפיל אחרי הצות. לעומת זאת, החיד"א בברכי יוסף (סי' רלט סק"ב) הביא שגם על פי המקובלים אפשר לברך אחרי הצות. ובשנים האחרונות מרן זצ"ל (בבחינה דעת ח"ו סי' לט) חזר בו, כי כולנו עוסקים בתורה, ולמה נאבד ברכה יקרה זו, והלא על פי הפשט אין חילוק בין לפני הצות לאחר הצות, והלכה כמו הפשט, ובפרט שלדברי החיד"א גם על פי הקבלה מברכים אחר הצות.

פשט וקבלה

יד. אחי הרב יעקב זצ"ל אמר פעם, שעד מרן זצ"ל כל הספרדים כולם עשו כמו המקובלים, הרב חיד"א, הבן איש חי, הכף החיים, עד שבא מרן זצ"ל ושינה לעשות כמו הפשטנים. אבל אחר המחילה, אמרתי לו שיש לנו עשרות פוסקים ספרדים שכתבו שהולכים אחר הפשטנים ולא המקובלים. בשנת תשס"ז כתבנו כן בספר עין יצחק (ח"ג עמ' רסד) ובילקוט יוסף (שבת א' כרך ב' עמ' תקלו ובקונטרס אחרון סי' י"א). וכן כתבו הרא"ם - רבי אליהו מזרחי (בשבתה סי' א), הרדב"ז (תארו"ח סי' נא), היה בדורו של מרן, הפרי חדש (סימן כו) - רבה של ירושלים לפני כ-300 שנה, הכנסת הגדולה (תחילת כללי הפוסקים) - היה לפני כ-300 שנה, מאמר מרדכי (סי' ב אות א), מעדני יום טוב (פרק הריאה אות ע"ו), רבי שלמה לניאדו בשו"ת בית דינו של שלמה (תארו"ח סי' י"ב, דכ"ב ע"ד), ברית כהונה (ח"ג עמ' ט אות ז), שואל ונשאל (ח"א סי' ב, וחד"ג סי' ט, וחד"ג סי' ט), לקט הקציר (סי' לב סעיף כו), ועוד רבים. כולם כותבים דפשוטנים ומקובלים הלכה כמו הפשטנים.

דובר אמת בלבבו

טו. לכן להלכה ולמעשה, אפשר לברך ברכת המפיל גם אחרי הצות לילה, וכך מרן נהג. בילקוט יוסף (סי' רלט סעיף א) שיצא לאור בשנת תשנ"א, כתבנו שלא מברכים אחר הצות, כי אנחנו צמזומים למרן שאז הורה שלא לברך, אבל אחרי שהרב חזר בו, מי יבוא אחר המלך. יש כמה הלכות בודדות שמרן במשך השנים חזר בו, זקני תלמידי חכמים כל זמן שמזדקנים דעתם מתווספת עליהם (ע' סעיף ג), וזה מראה שהרב חיפש את האמת. אני מכיר רב אחד, שכמה פעמים התווכחתי אתו, אבל מעולם לא קיבל, ולא חזר בו, כך אמרתי כך יהיה!... אבל מרן לא היה כך, כשהיו משכנעים אותו היה מתבונן בכל דבר לגופו, וכמו לגבי ברכת המפיל אחר הצות, שחבל להפסיד ברכה כזו יקרה לכל החיים, בזמן שלפי הפשט ויש אומרים שגם לפי הקבלה יש לברך. ולכן חזר בו¹⁶. נזכה כולנו לגאולה השלימה אמן כן יהי רצון.

לאט לאט, לא הבנתי... אמר: אה, למה לא הבנת?... אמרתי: וכי אני כמוך?!... והיה מתחשב בי ומחכה כמה שניות, ובינתיים היה מנגן, עושה איזה מוואל, ואחר כך אומר: נו, גמרת? מומשיכים הלאה... וכך עברנו על התשובה בענייני טהרת המשפחה. לימים יצא לאור ספר "טהרת הבית", ורצתי לראות על הסוגיא שלמדנו באותו ליל שבת, שהרב הקשה על הדברי חיים מצאנז ופלפל בדבריו. ובספר רק הזכירו וכתבו: ו"ל ע"ד, ודו"ק. הרב סמך על המעיין. נבדו של הדברי חיים מצאנז היה האדמו"ר מקלויזנבורג, שהיה בשואה, וכל משפחתו נהרגה בשואה, ואחר כך הקים משפחה חדשה כאן בארץ. יש לו בן אדמו"ר באמריקה, ועוד בן אדמו"ר בנתניה, שהוא גברא רבה, תלמיד חכם. בכל פעם כשאני נמצא בנתניה, אני קופץ אליו, והראש שלו רק בתורה, מה הדין בזה, ויש ראה מאכן ומכאן. מפלפל איתנו.

האדמו"ר מקלויזנבורג, הנאצים הביאו את כל אנשי עירו לכיכר העיר, ורצו להתעלל בהם, קראו לו וסחבו אותו מהזקן והפאות. תעמוד פה! אמרו לו עדיין אתה מאמין שאתם העם הנבחר? תראה איך אתה יהודי מתבוזה, יושב על הרצפה ונותנים לך מכות, אתה עדיין מאמין? אמר בגאווה: כן, אני מאמין! נתנו לו עוד מכות... כן, אני עדיין מאמין! היה חזק מאוד באמונה. ושרד את השואה. והקב"ה השאיר אותו לפליטה. זכינו להכירו, הוא הקים כאן את מפעל הש"ס, ועשה עוד דברים טובים. ובנו ממשך את דרכו.

¹⁶ מרן חזר בו במקומות בודדים, אדם שחזר בו כל שני וחמישי זה לא חכם, זה חכם בלילה... אבל יכול לחזור בו בכמה הלכות מתוך רבבות פסקים. בחור אחד אצלנו בשיבה, היה קצת בטלן ושובב, והולך ומבטל את זה ואת זה. אני הצטערתי, זו ישיבה גדולה, ואנחנו לא רגילים לצעוק על הבחורים, למדנו מהאשכנזים שיועדים לכבד בחור מישיבה גדולה, הוא עוד מעט מתחתן... אבל זה הפריע לי, הם רוצים ללמוד, למה אתה מבטל אותם? זה חב לאחרינו! קראתי לו ואמרתי לו: קח קיצור שלחן ערוך ילקוט יוסף, ותספור כמה סעיפים יש, של במחשב, עם דף ועט... אמר: זה יקח הרבה זמן. אבל מה שאני רוצה...